

Romi Kaane Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

Nee dando dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya dənkəleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali fələ Romi taani, manga taana. Nanara, benun Pɔli xa kawandin ba waxatın naxan yi Siriya nun Asi nun Girəki yamanane yi, dənkəleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Pɔli xa fa fala a a xa siga han dunuya danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipaja yamanan nin dənaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito səbəxi Romi taan dənkəleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirisila nun Akila konni. A yi waxi a xən ma nən, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li dənkəleya yamaan munma yi sətə dənaxan yi.

Pɔli yi katama Kitabun yireni ito yi nən a xa a yita mənna dənkəleya muxune ra a tan a xərayaan nakamalima kii naxan yi siya gbətene yε. Kitabun yireni ito Pɔli a kawandi ti kiin nan yəbama dangu Kitabun yire gbətəye ra a naxanye səbə alogo mən kaane xa tin a mali feen ma. A tan yetəen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliyε, bayo Ala sənben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fələ Yahudiyane ma siga siya gbətene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xəra Pɔli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbətene tagi dənkəleya

muxune yε. A gbengbenna, siya gbεtε muxune na findi dεnkelεya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Pøli a kεdi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Pøli a falama a a Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A møn a yεbama Ala hakε kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan dεnkelεyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi nøε Alaa falan kalε bayo dønxøn na, a hinanna ne fan lima nñ (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbεtεne fan na benun Yahudiyane møn xa xεtε a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Fajin xa siya gbεtεne li, e yi dunuja yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rajanna, Pøli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipaja yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali mεn kaane fan ma. A yi Romi kaane xøntøn (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nñ na ra.

Pøli Xibarun Fajin naxan nalima

¹ N tan Pøli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikεna, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xεraan na, a yi n yεba alogo n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali, n bata ito sεbε ε ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Fajini ito nan na a nabine falane xən e Kitabu Sarijanxine kui. ³ A dii xəməna fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bənsənni fati bəndən mabinni, ⁴ Alaa Nii Sarijanxin mən yi a mayita sənbəni fa fala a Alaa Dii Xəmən nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin batı keli sayani. ⁵ Ala bata nxu findi xərane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu dənkəleyani. ⁶ E tan fan na muxune yε, Alaa Muxu Sugandixin Yesu batı naxanye xili.

⁷ Awa, ε tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mən naxanye xili, ε yi findi a yama sarijanxin na, n batı ito səbə ε birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bənə xunbenla fi ε ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa ε birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasətə muxune ε dənkəleyana fe falama dunuya yiren birin yi. ⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xəməna fe Xibaru Fajin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana ε xən ma waxatin birin ¹⁰ n nəma Ala maxandə waxati yo yi. N na Ala maxədinma, xa a sagoon na a ra, a xa fəren fi n ma n siga ε konni. ¹¹ Amasətə ε to xənla n ma katı, alogo Alaa Nii Sarijanxin batı naxan fi n ma, n yi na nde radangu ε ma, ε yi sənbən sətə ¹² alogo en yi en bode ralimaniya en ma dənkəleyani.

¹³ Ngaxakedenne, n waxi a xən ma ε xa a kolon, n batı yi kata nun sanja ma wuyaxi, n xa sa ε

xontən koni n mi fere sətə. N yi waxi a xən ma, n xa dənkəleya muxuna ndee sətə e konni alo n na a sətə siya gbətəne ye kii naxan yi. ¹⁴ Goronna n xun ma n xa wali birin fəma, Girəkine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵ Nanara, a xənla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali e tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Fajina sənbəna

¹⁶ N mi yagin Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala sənbən na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fələ Yahudiyane ma siga siya gbətəne ma. ¹⁷ Yesu a fe Xibaru Fajin bata tinxinyaan makənen, Ala naxan fima muxune ma. Na fələxi dənkəleyaan nan ma a rajan dənkəleyaan ma, alo a səbəxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin dənkəleyaan xən, na nii rakisin sətəma nən.”*

Muxune yalagi fena

¹⁸ Ala bata a xələn makənen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinx-intareyaan ma naxanye ɲəndin luxunma tinx-intareyani. ¹⁹ Amasətə muxune nəe naxan kolonje Ala fe yi, e bata na yigbe, bayo Ala bata yi na makənen e xa. ²⁰ Bayo xabu dunuya da, Ala kəjaan naxanye mi toma yəen na alo a habadan sənbən nun a Alayana, ne yigbəma ki fəni, bayo muxune e famuma a daala xən. Nanara, e mi nəe e yetə xun mafale. ²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mən mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bəjəne lu dimini. ²² E bata e yetə yate xaxilimane ra, koni e findi

* **1:17:** Xabakuki 2.4

daxune ra. ²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xəline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e rabenin e xəsi feene yi e bəjene kunfaxi naxanye xən, e yi lu e bode fati rayelefue. ²⁵ E yi Alaa jəndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yətəen batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xəsixine yi. Amasətə hali e jaxanle fan bata e mə e da kiin na, e kafu jəxəya gbətəye ligə naxanye mi daxa. ²⁷ Xəməne fan na kii nin, e yi e mə e jaxanle kafu jəxəyaan na, e yi e bode rakunfa. Xəmən nun xəmən yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe jaxin saranna sətə.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonjə, a bata e rabenin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine ligə. ²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe jaxin nun milən nun jaxuna. E lugoxi xəxələnyaan nun faxa ti xənla nun lantareyaan nun yanfantenyaaan nun marajaxun nun muxu mafalan na. ³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe jaxi kətə nənəne raminima, e murutə e bari muxune ma. ³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkintarene nan e ra. ³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nən, e faxa. Hali na, e luma na feene nan ligə tun, a mən nafan e ma muxu gbətəye fan yi ne ligə.

2

Alaa kitina

¹ I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nœ i yœtœ xun mafalœ. Amasœtœ i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yœtœen ne ligama. Nayi, i bata i yœtœen fan yalagi. ² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nœn muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama. ³ Koni i laxi a ra a i tan minœ Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yœtœen naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nœma fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nœn a yi i sigati kiin maxœtœ ba? ⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxy i bœjen maxœtœ feni. Nanara, i luma Alaa xœlœn fari se naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kœnenni waxatin naxanyi. ⁶ Amasœtœ na waxatini, Ala “muxun birin saranma nœn a kewanle ra.”* ⁷ A habadan nii rakisin fima nœn muxune ma naxanye na e tunnafan fe fajin ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xœlœn nun a bœjœ teen kelima nœn muxune xili ma naxanye e yœtœ yigboma, e tondi jœndin ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, tœrœn nun kœntœfinle sama nœn fe jœnaxi rabane birin fari, fœlœ Yahudiyane ma siga siya gbœtœne ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bœjœ xunbenla fima nœn fe fajin rabane ma, fœlœ Yahudiyane ma siga siya gbœtœne ma. ¹¹ Amasœtœ Ala mi muxune rafisama e bode xa.

¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nœn hali ba na sariyan

* **2:6:** A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui.

na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nən sariyan xɔn. ¹³ Amasɔtɔ naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kənənxi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatexi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbetɛn naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaan xɔn, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nən a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebəxi e bɔŋen nin. E yetɛ xaxinla fan luma e kawande, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mɔn yi e kewanle xun mayɛngɛ waxati gbete. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni ləxɔn naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyen nan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yetɛ matɔxɔma Ala yi, ¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. ¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutɔne yii rasuxun nan i tan na, e nun kənənna naxan muxune malima dimini, ²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamɔxɔna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jɔndin yetɛen sɔtɔ sariyani. ²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yetɛ xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba? ²² I tan naxan tɔnna dɔxɔma yalunyaan na, i tan mi yalunyaan ligan ba? Suxurene rajaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? ²³ I

i yete matəxəma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xən! ²⁴ Amasətə, Kitabun naxa, “Ala xinla rayelefuxi siya gbətəne yε ε tan nan ma fe ra.”[†]

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatəxi nən alo siya gbətə banxulantarena. ²⁶ Siya gbətən naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiya sariya suxune ba? ²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalagε ba? Amasətə i sariyan kalama, hali a sebəxin to i yii. ²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kəndə yetəen na. Banxulan feen mi findixi fati bəndəna fe gbansanna ra. ²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kəndən na a kui feene nan xən. Banxulanya kəndən luma muxun bəjənən nin fata Alaa Nii Sarijanxin na. Sariya sebəxi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sətəma adamadiine ra fə Ala yetəna.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tənən nanse ra? ² Tənə wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. ³ Awa, na di, xa dənkəleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba? ⁴ En-ən de! Nəndin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebəxi Kitabuni, a naxa, “Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon sətə.”*

[†] 2:24: Esayı 52.5 * 3:4: Yaburin 51.6

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima k^{en}enni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a x^{ol}on nagodo en ma? N falan tima alo muxune.

⁶ En-εn de! Xa a yi na kii nin nun, Ala n^oε dunuya makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa n^ondin mak^{en}enma n ma wulen nan x^on, a binyen yi fari sa, nanfera n tan m^on yalage nayi alo yulubi kanna? ⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe naxin liga alogo a xa yate fe fajin na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi dixin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-εn de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gb^etene birin yulubin s^{en}b^{en} bun ma, ¹⁰ alo a s^{eb}exi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

“Tinxin muxu yo mi na
hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na
naxan fe kolon.

Muxu yo mi na
naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata.
E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajin nabama
hali muxu keden pe!

¹³ E k^oε yinle rabixi
alo gaburuna,
yanfa falane nan e l^{en}ne ma.
E fala xuine x^{ol}o
alo koson x^{ol}ena.

¹⁴ E dœn nafexi dangane nun fala xui xəlene nam na.

15 E mafura wuli raminideni.

16 Gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

17 E mi boŋe xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gáxuma Ala yee ra mumé!"†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariya

falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuja muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. ²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yee ra yi sariya suxun xon, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata
mini kənənni Ala naxan fama muxune ma, Sariya
Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren
ba. ²² Naxanye birin na dənkəleya, Ala ne rat-
inxinma a yee ra yi nən dənkəleyaan xən Yesu yi,
Alaa Muxu Sugandixina. Amasətə tagi raba mi
na. ²³ Muxun birin bata yulubin ligə. Nanara, e
mi Alaa binyen sətəxi. ²⁴ Koni Ala muxune kima
tinxinni a hinanna nan xən, a yi e xunba a Muxu
Sugandixin Yesu barakani. ²⁵ Ala a tan nan findixi
a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na
muxune xa naxanye na dənkəleya a wunla ma. Na
bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye
liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma
e ra a dijan waxatini, ²⁶ koni a bata wa a tinxinna
yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a
mən yi muxune ratinxinjə ayi a yee ra yi naxanye
bata dənkəleya Yesu ma.

[†] **3:18:** Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yetε matoxo nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yetε matoxoma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fo e dənkəleyana. ²⁸ Amasotə en bata a to muxun tinxinma Ala yee ra yi dənkəleyaan nan xən, hali ba sariya suxun na. ²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati! ³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yee ra yi dənkəleyaan xən e nun siya gbetene fan na dənkəleya kedenna xən. ³¹ Na bunna nəen a en xa sariyan bejin dənkəleyani ba? En-en de! En lan nən en yi sariyan yate.

4

Iburahima misaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Iburahima a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ² Xa Iburahima tinxinje ayi nən Ala yee ra yi a kewanla xən, a yi a yetε matoxe nən na yi. Koni a mi nəe na lige Ala yetagi! ³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, “Iburahima yi dənkəleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁴ Muxun naxan na wali, a yi a saranna sotə, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinma, Ala na kanna dənkəleyaan yatema nən tinxinna ra. ⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa, ⁷ “Sewan na kanna xa,

* **4:3:** Dunuña Fələn 15.6

naxan ma sariya kalane bata mafelu
naxan yulubiye bata xafari.

⁸ Sewan na adaman xa,
Marigin bata dija naxan hak  n ma.”[†]

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan
gbansan gbee ra ba hanma siya gb  tene fan? Awa,
en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Iburahimaa
d  nk  leyaan yate n  n tinxinna ra a xa. ¹⁰ Koni
na ligi waxatin mundun yi? A bata yi banxulan
hanma a munma yi banxulan? A munma yi banx-
ulan. ¹¹ A banxulanyaan s  t   n  n a tinxinyaan
taxamasenna ra a naxan s  t  xi a d  nk  leyaan x  n
benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara,
Iburahima yi findi muxune birin benban na nax-
anye d  nk  leyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna
ra hali e mi banxulanxi. ¹² Naxanye banxulanxi,
e m  n biraxi nxu benba Iburahima d  nk  leyaan
f  x   ra Iburahima yi naxan yi nun benun a xa
banxulan, ne fan benban nan Iburahima ra.

Ala Iburahima tuli sa naxan na

¹³ Ala yi Iburahima nun a b  ns  nna tuli sa, a
naxa, dunuja findima n  n e k  en na. Koni a mi
na tuli saan s  t  xi sariyan xan x  n f   a tinxinna
d  nk  leyaan barakani.[‡] ¹⁴ Xa muxune yi na k  en
s  t  xi sariya suxun nan x  n nun, nayi d  nk  leyaan
t  n   mi na. Ala en tuli saxi n  n nayi fuyan!
¹⁵ Amas  t   sariyan nan fama Alaa x  l  n na, bayo
xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi d  nk  leyaan nan baraka
yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Iburahima

[†] **4:8:** Yaburin 32.1-2 [‡] **4:13:** A mato Dunuja F  l  n 12.2-3 nun
17.4-6 nun 22.15-18 kui.

yixetene birin xa naxanye sariyan sotoxi e nun naxanye fan denkeleya alo Iburahima. Iburahima nan en birin benban na,¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen siya wuyaxine benban na.”[§] A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Iburahima denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na.¹⁸ Iburahima denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “Iyixetene luma na kii nin.”^{*}¹⁹ A bata yi nee kememoxondon sotoxun, fayida a fati benden yi faxa feni, a naxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kend. ²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya.²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen.²² Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.[†] ²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi tinxinna ra a xa.”²⁴ A mon sebexi en tan nan xa bayo na yatema tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu raketixi sayani.²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

5

Tinxinyana fe Alayee rayi

§ **4:17:** Dunuja Føløn 17.5 * **4:18:** Dunuja Føløn 15.5 † **4:22:** Dunuja Føløn 15.6

¹ Bayo en bata tinxinjε ayi Ala yεε ra yi dεnkεluyaan xon, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ² A bata en nafa a hinanni dεnkεluyaan xon en naxan yi iki. En yi sεwa Alaa binyen sεtε feen yigin na. ³ En mon sεwaxi en ma tεrεne ra amasεtε en na a kolon a tεrεn fama tunnafanna nan na. ⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na. ⁵ Na yigin mi en yanfama, amasεtε Ala bata a xanuntenyaan sa en bεŋεni a Nii Sarijanxin xon ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasεtε sεnεbε mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nεn Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini. ⁷ Fayida muxe mi yi tinxinjε faxe tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde suse nεn faxe muxu fajina fe ra. ⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mon yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa. ⁹ Iki xa en bata tinxinjε ayi Ala yεε ra yi Yesu wunla xon ma, a mi sa taganjε en kisε Alaa xolεn ma a barakani. ¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yitεn a Dii Xεmεna sayaan xon, xa en tagin bata yitεn nayi, a tagan xun mi na nayi en nakisc Yesu a nii rakisin barakani. ¹¹ Koni a birin mi na ra, en mon sεwaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tεn iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuja yi muxu keden peen nan xon ma, sayaan fan yi fa yulubin xon. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma,

amasətə muxun birin bata yulubin liga. ¹³ Yulubin yi dunuja yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatəma. ¹⁴ Koni fələ En Benba Adama waxatin ma han sa dəxə Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatəən mis-aala nan na. ¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan sətə a tan kedenna haken xən, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xən, Yesu, a Muxu Sugandixina. ¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mən mi rajanma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyixin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa. ¹⁷ Xa sayaan bata nəən sətə muxu kedenna haken xən, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganje nəən sətə Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuja yi gidin xən, naxanye Alaa hinan nəntaren sətəma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hakə kedenna xən, kewali tinxinxı kedenni ito fan bata findi tinxinna ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin ma. ¹⁹ Amasətə muxu wuyaxi findixi hakə kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xən ma, muxu wuyaxi fan natinxinma ayi na kii nin Ala yee ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hakəne xa wuya ayi,

koni yulubin gboxi ayi dənaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi mənni mən. ²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xən ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xən

¹ En nanfe falama? En luye yulubine ligə ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ² En-en de! En luxi nən alo en bata faxa yulubin mabinni, en mən luye en ma dunuja yi gidin ligə yulubini di nayi? ³ E mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xən ma a sayani? ⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xən ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuja yi gidi nənəni na kiini.

⁵ Amasətə xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nən sayani alo a tan. ⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xən wudin ma, alogo en ma muxuyaan naxan yulubini, na xa jan, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amasətə muxun na faxa, a xərəyama nən yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en bode xən ma, en mən laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin sətəma nən en bode xən ma. ⁹ Amasətə en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama sənən, sənbə mi fa sayaan na a fari sənən. ¹⁰ Amasətə a faxa nən, a faxa yulubin nan ma fe ra sanja ma keden han

habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa.
11 A na kii nin, ε fan xa ε yetε yate muxu faxaxine
 ra yulubin ma, koni ε luxi ε siimayani Ala xa Alaa
 Muxu Sugandixin Yesu nin.

12 Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε
 fati bəndəni sənən naxan faxama, ε lu a waxən
 feene ligε. **13** Ε nama ε fatin yire yo lu yulubini
 alo yengε so sena tinxintareyaan xa, koni ε yetε so
 Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani.
 Ε fatin yiren birin so Ala nan yii yengε so seen
 na tinxinyaan xa. **14** Na ma, yulubin nama man-
 gayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma
 sənən, fə Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

15 Na di nayi? A lan en xa lu yulubin ligε ba, bayo
 en mi fa sariyan bun ma sənən, fə Alaa hinanna?
 En-ən de! **16** Ε mi a kolon ba, ε na ε yetε so muxuna
 nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima
 na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma?
 A finde yulubin na, i yi faxa, hanma a finde Ala
 xuiin suxun na, i yi yate tinxin muxun na. **17** Koni
 tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε
 ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na
 suxu ε bənəni. **18** Ε bata xərəya yulubin ma, ε findi
 tinxinyana konyine ra. **19** N dunuŋa misaali ito
 falama ε xa nən alogo ε xa a yee to hali sənbe to mi
 ε yi. A fələni nun ε bata yi ε fatin birin findi xəsi
 feene konyin na, ε kewali naxine yi siga gboε ayi.
 Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin
 na, ε yi sarijan.

20 Ε yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε
 mi yi tinxinyaan bun ma nun. **21** Ε feen naxanye

liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tənən mundun sətəxi ne yi? Ne rajanna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ε bata xərəya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. Ε marasarijnanna nan findixi na tənən na, naxan najan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisena, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Dənkəleya muxune bata xərəya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi jaxanla nan na naxan dəxi xəmən xən. Na nun a xəməna e bode ra fanni a daxi, koni xa a xəmən faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a dəxə xəmə gətə xən, a xəmə singen mən a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xəmən faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nəs dəxə gətə xən nən, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati bəndən xən ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine ke Ala xa. ⁵ Amasətə fati bəndən nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe jaxine yi walima en fatine yi sariyan xən alogo naxan en faxama en yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasətə en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarıjanxina a kira nənən nan xən, en mi fa fe fori səbəxine bun.

Sariyan nun hakəna fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yeteeñ nan yulubin na ba? En-εn de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.* ⁸ Na ma, yulubin yi fəren sətə, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xən ma. Amasətə xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kəndə, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma. ¹¹ Bayo, yulubin bata fəren sətə yamarin xən, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sarijan, yamarin sarijan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-εn de! Yulubin nan bata n faxa na se fəjin xən, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin sənbə gbeen yi makənən yamarin xən.

Yulubin yi muxun nə

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na, koni fati bəndən nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasətə n waxy naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fə naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxy naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nən fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasətə n na a kolon a fe fəjin mi n tan

* ^{7:7:} A mato Xərəyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

yi fata n fati b  nd  n nafan feene ra, bayo hali fe fajin liga x  nla n ma, n mi n  e a lig  . ¹⁹ N waxi fe fajin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe jaxin naxan liga feni, n luma na nan lig  . ²⁰ Feen naxan liga x  li mi n ma, xa n na liga, na bunna ne  n, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe fajin liga x  nla n ma waxatin naxan yi, a f  re mi na bayo fe jaxina n yi. ²² Anu, n s  waxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gb  te nan toma n fati b  nd  ni naxan n xaxinla sariyan y  ngema, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan x  n ma, naxan walima n fati b  nd  ni. ²⁴ T  r   muxun nan n na! Nde n xunbama fati b  nd  ni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati b  nd  n nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

¹ Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amas  t  , Alaa Nii Sarijanxina nii rakisin sariyan bata n x  r  ya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amas  t   sariyan mi yi n  e na lig  , bayo fati b  nd  n nafan feene bata a senben j  n. Ala nan na liga, a yi a yet  na Dii X  men nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati b  nd  ni. ⁴ Ala na ligaxi n  n alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi,

en tan naxanye mi fa en fati b nd n nafan feene ligama, koni f  Alaa Nii Sarij nxin nafan feene. ⁵ Awa, naxanye e fati b nd n nafan feene ligama, ne luma e mire na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sarij nxin nafan feene ligama, ne luma e mire Alaa Nii Sarij nxina feene nan ma. ⁶ Fati b nd n natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sarij nxin nin, siimayaan nan na ra e nun b j e xunbenla. ⁷ Amas t  fati b nd n natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi n e i xure Alaa sariyan bun mume! ⁸ Naxanye e fati b nd n nafan feene ligama, ne mi Ala k n nj  mume!

⁹ Koni   tan mi fa   fati b nd n nafan feene ligama f  Alaa Nii Sarij nxin nafan feene, Alaa Nii Sarij nxin to   yi. Amas t  xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra. ¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixina   tan yi,   fati b nd n bata faxa yulubina fe ra, koni   niina   yi, amas t    bata ratinxinj  ayi Ala yetagi. ¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rkelixi sayani, xa na lu   yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, na m n nii rakisin firma nın   fati b nd ne ma a Nii Sarij nxin barakani naxan luma   yi.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati b nd n tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³ Amas t  xa   lu   fati b nd n nafan feene lig ,   faxama n n. Koni xa   fati b nd n natane faxa Alaa Nii Sarij nxin x n,   nii rakisin s t ma n n. ¹⁴ Alaa Nii Sarij nxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵ Amas t 

ε Niin naxan sətəxi, na mi ε findixi gaxun konyin na. Koni a bata ε findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, “Baba, n fafe!” ¹⁶ Alaa Nii Sarıjanxin yeteeen sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en fama nən keen sətədeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sətəma nən. Xa en nun Yesu tərə en bode xən ma, en birin nan a binyen sətəma nayı.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en tərən naxan sətəma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati! ¹⁹ Bayo daala birin luxi nən alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine nərən sa minima kənənni waxatin naxan yi. ²⁰ Amasətə daala lu nən kobiyaan bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa sətə, ²¹ fa fala daala xərəyama nən kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xərəya kəndəni. ²² Amasətə en na a kolon, xabu a fələni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xələni alo naxanla naxan dii barini. ²³ Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sarıjanxin sətəxi, en fan səxəlexi en bəjəneni, en Ala maməma waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbindin xunba. ²⁴ Amasətə en bata kisi na yigin xən. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xilə yigina. En bata yelin naxan sətə, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵ Koni en munma naxan sətə,

* **8:20:** A mato Dunuja Fələn 3.17

xa en na en yigin sa na fari, en na a mamemma nən tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sarijanxina en tan senbetare kanne malima na kii kedenna nin. Amasətə en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetəna Ala mafanma en xa kutunni naxan mi nəe falə. ²⁷ Ala naxan muxune bəjə yi feene toma, na a Nii Sarijanxina miriyaan kolon, amasətə Alaa Nii Sarijanxina Ala mafanma a yama sarijanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin najanma a fajin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹ Amasətə Ala naxanye sugandi a fələni, a mən bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xəmən maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyene yε. ³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mən bata ne xili. A naxanye xilixi, a mən bata ne ratinxinjə ayi a yetagi, a mən yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xən, nde fa kelə en xili ma nayi? ³² A tan naxan mi a yetəna dii xəmən natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soə en yii a Dii Xəmən xən? ³³ Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunjə? Ala nan yoon fin kannra ra. ³⁴ Nde nəe en yalagə? Muxu yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, a mən yi keli sayani, a mən tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa. ³⁵ Nanse en bə Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Tərən nun kəntəfinla ba, hanma bəsenxənyana hanma kaməna hanma marabənna

hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?[†] Ne sese mi nœ a ligœ. ³⁶ Bayo a sœbœxi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijœn gben! E nxu ligama alo yœxœen naxan faxa daxi a ra!”[‡] ³⁷ Koni naxan en xanuxi, en nœon sœtœma nœn na xœn feni itoe birin yi fefe. ³⁸ Amasœtœ n na a kolon yati, sayana hanma dunuña yi gidina hanma malekane hanma jinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatœne hanma sœnbœ kanne ³⁹ hanma naxanye kore xœnna ma hanma naxanye bœxœn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en bœ Alaa xanuntenyani en naxan sœtœxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa jœndin fala ε xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijanxini:
² N sunuxi, n bœjœn mœn sœxœlexi waxatin birin.
³ Amasœtœ, n yi waxi nœn n tan yetœen nan xa Alaa dangan sœtœ, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sœtœ. ⁵ E fataxi Nabi singene bœnsœnne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tœnœ mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi

[†] **8:35:** Silanfanna: Sofane yœngœso dœgœmana. [‡] **8:36:** Yaburin 44.23

findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷ E to barixi Iburahima bənsənni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kəndəne nan na. Amasətə Ala a fala nən a xa, a naxa, “Naxanye yatəma i bənsənna ra, ne minima Isiyaga bənsənna nin.”* ⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fə Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kəndəne ra. ⁹ Amasətə Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nən waxati saxini, Saran yi dii xəmən bari.”†

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. ¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a naxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi ¹² hali ba e kəwanle ra koni fə a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nən xunyəna nəən bun ma.” ¹³ A səbəxi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rajnaxu.”‡

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinxintareyaan nan ligaxi nayi ba? Ən-ən de! ¹⁵ Amasətə a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanjə naxan na, n hinanma nən na ra, n kininkininjə naxan ma, n kininkininma nən na ma.”§ ¹⁶ Na mi fataxi muxun waxən feene xan na hanma a kəwanle, koni fə Alaa kininkininna. ¹⁷ Amasətə a səbəxi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa dənaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nən alogo n xa n sənben mayita i tan xən, n xinla yi rali dunuya yiren birin yi.”*

* 9:7: Dunuya Fələn 21.12 † 9:9: Dunuya Fələn 18.10-14

‡ 9:13: Amato Dunuya Fələn 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § 9:15:

Xərəyaan 33.19 * 9:17: Xərəyaan 9.16

¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nən.

Alaa xələn nun a kininkininna

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nən, a naxa, “Nanfera Ala mən nxu yalagima? Amasətə nde Alaa fe ragidixin matandə?” ²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandima? Fəjən nəe a falə a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? ²¹ Awa, nəən mi fəjən rafalan yii ba, a fəjən firin nafala fəjən bəndə kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xələn nun a sənbən mayita feni, a yi dija kati, a ti na muxune bun a xəlo naxanye ma, naxanye yi halage. ²³ A na ligə nən alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitən a binyen sətə xinla ma. ²⁴ Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane yε e nun siya gbətəne fan yε. ²⁵ Amasətə a fala nən Nabi Hose xa, a naxa,
“Naxanye mi yi n ma yamaan na,
n ne xilima nən n ma yamana,
n mi yi naxanye xanuxi,
n ne xilima nən n xanuntenne.”

²⁶ A mən səbəxi mənni, a naxa,
“A yi falama e ma dənaxan yi,
'N ma yamaan mi ε ra,'
e fa xili bama nən mənni
'Habadan Alaa diine.'[†]”

²⁷ Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa,
“Hali Isirayila muxune yi wuya ayi

† 9:26: Hose 2.1-3 nun 2.25

alo məjənsinna naxan fɔxɔ igen dɛ,
hali na, e dənxədin nan tun kisima.

²⁸ Amasətɔ Marigina a fe ragidixine rakamalima
nən dunuja ma a kiini sa!"‡

²⁹ A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi
a fələni, a naxa,
“Xa Marigina Sənbən Birin Kanna mi yi en yixətəna
ndee lu nun,
en yi luma nən nun alo Sodoma taana,
en ligi alo Gomora taana.”§

Isirayila nun Xibaru Fajina fe

³⁰ En nanfe falama nayi? Siya gbətən naxanye
mi yi tinxinna fenma, ne bata a sətɔ dənkəleyaan
barakani. ³¹ Koni Isirayila kaan naxanye yi
sariyan tinxinna fenma, ne mi a sətɔma. ³² Na di?
Bayo e mi a fenxi dənkəleyaan xən fɔ e kewanle. E
yi e sanna radin gəmən na naxan xili, “San nadin
gəməna” ³³ Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A
mato, n bata gəmən sa Siyon yi, yamana e sanna
radinma gəmən naxan na, e bira. Koni naxan na
dənkəleya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xən ma n bəjən birin
yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa
na ra kati! ² N findima nən e tan seren na fa fala
Alaa fe kufana e yi, koni e kolontareyani. ³ Ala
muxune ratinxinma kii naxan yi a yətə yəe ra yi, e
mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan
sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. ⁴ Amasətɔ

‡ **9:28:** Esayi 10.22-28 § **9:29:** Esayi 1.9. A mato Dunuja Fələn
19.23-28 kui. * **9:33:** Esayi 28.16

Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na dənkəleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yee ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sətəma sariyan xən, Musa bata na fe səbə, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sətəma nən e xən.”* ⁶ Koni tinxinyaan naxan sətəma Ala yee ra yi dənkəleyaan xən, na səbəxi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yətə ma fa fala nde nəe te kore?” Na bunna nəen, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. ⁷ Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. ⁸ Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dəxən ma, a i dəen kui, a i bəjəni,”† na nan dənkəleyaan falan na, en naxan nalima iki. ⁹ Xa i i tiyə a ra i dəni fa fala Yesu nan Marigin na, i dənkəleya i bəjəni, a Ala a rakeli nən sayani, i kisima nən. ¹⁰ Amasətə muxun dənkəleyama a bəjən nin, Ala yi a ratinxinjə ayi a yee ra yi. A yi a ti a ra a dəni, a kisi. ¹¹ Amasətə Kitabun naxa, “Naxan yo na dənkəleya a ma, na mi nimisama.”‡ ¹² Amasətə tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbətəne tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na nəxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. ¹³ Amasətə Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nən.”§

¹⁴ Koni e a xilima di, xa e mi dənkəleya a ma? E dənkəleyama di, xa e munma a fe mə? E na məma di, xa muxe mi kawandin ba e xa? ¹⁵ Na kawandin bama di, xa xərane mi rasiga? A səbəxi

* **10:5:** Saraxaraline 18.5 † **10:8:** A mato Sariyane 30.12-14
kui. ‡ **10:11:** Esayi 28.16 § **10:13:** Yoweli 3.5

Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xəra fajı yibane faan lanxi han!”* ¹⁶ Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajin suxi. Amasətə, Nabi Esayi a fala nən, a naxa, “Marigina, nde laxi nxə falan na?”† ¹⁷ Anu, dənkəleyaan fama Alaa falan məen nan xən ma. Alaa falan fan məma Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xən.

¹⁸ Koni n xa maxədinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a mə! Kitabun naxa,
“E fala xuiin bəxən birin li nən.

E falane yi siga han dunuña danna.”‡

¹⁹ Awa, n mən xa maxədinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na ε raxəxələnma ayi nən muxune xən yama fajin mi naxanye ra. N yi ε raxələ siya xaxilitaren xən.”§ ²⁰ Esayi yi susu Alaa falani ito tiyε, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxədinma, n bata n yetə yita ne ra.”*

²¹ Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutəxine ma ferijən gben!”†

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

¹ N xa maxədinni ito ti: Ala bata a mə a yamaan na ba? En-en de! Amasətə Isirayila kaan nan n tan yetəen na, Iburahima yixətena nde Bunyamin bənsənni. ² Ala yamaan naxan sugandi a yetə xa a fələni a mi ne rabəjinxı. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui dənaxan

* **10:15:** Esayi 52.7 † **10:16:** Esayi 53.1 ‡ **10:18:** Yaburin

19.5 § **10:19:** Sariyane 32.21 * **10:20:** Esayi 65.1 † **10:21:**

Esayi 65.2

yi, ε mi mənna kolon ba? A naxa, ³ “Marigina, e bata i ya nabine faxa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mən kataxi n fan faxa feen na.”* ⁴ Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofera ramara n yεtε xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali susuren bun ma.”† ⁵ A mən na kii nin iki, Alaa yama dənxən luxi naxanye sugandixi hinanna xən waxatini ito yi. ⁶ Xa a ligaxi hinanna nan xən, muxune kəwanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

⁷ Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e səbəen na, e mi na sətəxi. Koni fə Ala naxanye sugandixi ne nan a sətəxi. A dənxene tondixi nen ⁸ alo a səbəxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xədəxən fi e ma, e nun yεen naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan məma han to.”‡ ⁹ Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e naxajaxane findi e suxu fərən na e nun luti ratixin na e yεe ra naxan e rabirama, e hakəne yi saran e ra. ¹⁰ E yεene xa rafərə ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”§

¹¹ N na ε maxədinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nən ba habadan? En-εn de! Koni e to sin hakeni, siya gbətene yi kisi feen sətə alogo xəxjənyaan xa Isirayila kaane suxu. ¹² Anu, xa Yahudiyane haken findi həri gbeen na dunuya muxune xa, xa e bənən findi hərin na siya gbətene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi hərin nafe nayi ba?

* **11:3:** Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † **11:4:** Mangane Singen 19.18 ‡ **11:8:** A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui.

§ **11:10:** Yaburin 69.23-24

¹³ N falan tima ε tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbetene xa. N sewaxi na wanla ra bayo, ¹⁴ yanyina nde, n xəxələnyaan nasoma nən n bənsənna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. ¹⁵ Amasətə Isirayila kaane raməxi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuña muxune tagini tən, nanse fa ligama nayi, xa e mən so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bənbəxi e bode xən, ne fan sarijan.* Xa wudin salenna sarijan, a yiine fan luma na kii nin. ¹⁷ Koni xa a yiina ndee səgə wudi binla ma, i tan siya gbətən naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sətə, ¹⁸ i nama i yetə yite na wudi yii səgəxine ma. Xa i na liga, i nama jinian fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nən, i naxa, “Wudi yiine səgəxə nən alogo n tan xa ti e funfuni.” ²⁰ Nəndin na a ra, e səgəxə nən masətə e dənkəleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni dənkəleyaañ xən. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasətə, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nəmaan nun a yə xədəxən ma. Naxanye tantanxi, a xədəxə ne ma, koni a nəmaan fan i tan na, koni fə i xa lu a nəmaan bun nən, xanamu, a i fan səgəma a binla ma nən alo wudi yiina. ²³ Xa Yahudiyane mi lu e dənkəleyatareyani, e mən

* **11:16:** A mato Yatəne 15.19-21 kui.

tugunma nən e tiden na. Amasətə Ala nəe e raxetə nən e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbətən ligaxi nən alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi səgəxi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kəndən na hali i da kii mi yi a ra, nayı Yahudiyen yetəen naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kəndən yi-inne, Ala taganjəne ne tiyə e yetə binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nən

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ε ra, alogo ε nama ε yetə yate fekolonne ra: Isirayila yamaan fəxə kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi dəfexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nən alo a səbəxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nən Siyon yi,
a Ala kolontareyaan birin jan Yaxuba bənsənni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi,
n layirin xidima na nan na e xa.”[†]

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo ε tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin sətə. Koni Ala rafan yama sugandixin mən e ra e benba nabi singene fe ra. ²⁹ Amasətə Alaa kiseene nun maragidin mi kalama. ³⁰ ε tan siya gbətəne, ε munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni ε bata Ala kininkininna sətə iki amasətə Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin sxuxuma alogo ε tan siya gbətəne kininkininna naxan sətəxi, ε fan xa na sətə ε tan siya gbətəne sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala sxuxutareyaan xən alogo a xa kininkinin e birin ma.

† **11:27:** Esayi 59.20-21

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde nœ Alaa fe ragidixine famunjœ? Nde nœ a feene famunjœ? ³⁴ A sœbœxi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde nœ finde a kawandi muxun na?[‡] ³⁵ Nde nœ Ala dole, alogo a mœn xa a raxœte a ma?”[§] ³⁶ Amasœtœ feen birin kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Dœnkœleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkininxi ε ma, n na ε mafanma ε ε fati bœndœn fi Ala ma saraxan na ε dunuja yi gidini, a sarijan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu fajin na ε naxan ligama Ala xa.

² ε nama ε yetε lu dunuja feene yi, koni ε xa ε kœjaan masara xaxilimaya nœnen xœn, alogo ε xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu bonne ra, koni ε miri ε yetε ma xaxilimayaan nun yetε suxuni alo Ala dœnkœleyaan yaten naxan fixi ε ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni ε birin nun ε wali. ⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata findi fati bœndœ kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ⁶ Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiya falane yi, a falane xa lan dœnkœleyaan ma. ⁷ Xa

[‡] **11:34:** Esayi 40.13 [§] **11:35:** Yuba 41.3

wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla kε. Naxan nœ xaranna tiyε, na xa xaranna ti. ⁸ Xa naxan nœ muxune ralimaniyε, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yεeratiin na a ra, na xa a sœbe so na ma. Xa naxan kininkininma muxune ma, a xa a liga sœwani.

⁹ Ε xanuntenyaan nama findi nafigiyaan na. Ε ε me fe jaxin na. Naxan fan, ε na suxu ken! ¹⁰ Ε ε bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, ε yi ε bode binya ki fajni. ¹¹ Ε tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ε wali Marigin xa wœkileni. ¹² Ε sœwa ε yigina fe ra, ε dija tœrœni, ε lu Ala maxandini tun. ¹³ Ε muxu sarijanxine goronna tongo e makone yi. Ε fatan muxune yisuxε.

¹⁴ Ε duba ε besœnxœnya muxune xa, ε duba, ε nama dangan ti. ¹⁵ Naxanye sœwaxi, ε sœwa ne xœn ma. Naxanye wugama, ε wuga ne xœn ma. ¹⁶ Ε kui feene xa findi kedenna ra ε bode xa. Ε nama ε waso, koni naxan yo magodoxi ε tin na ma. Ε nama ε yεtε yate fekolonne ra.

¹⁷ Ε nama fe jaxin jœxœ fe jaxin na. Ε kata fe fajin liga feen na muxune birin yεε ra yi. ¹⁸ Xa a lanjœ, fanni na fate ε tan na, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi. ¹⁹ N xanuntenne, ε nama ε gbeen jœxœ, koni ε a lu Alaa xœlœn ma, amasœtœ a sœbœxi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeejœxœ tiin na. N feene saranma nœn e jœxœnne ra.”* ²⁰ Koni ε tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamœna i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xœnla a ma, igen so a yii, amasœtœ xa i na liga a xa, na luma a xa nœn alo i tœe wolonne nan malanma a xunna ma.”†

* **12:19:** Sariyane 32.35 † **12:20:** Sandane 25.21-22

21 I nama tin fe ḡaxin xa i nə. Koni fō i xa fe ḡaxin nə fe fajin xən.

13

En xuru mangane ma

¹ Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasətə mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangān naxanye dəxi, a tan nan ne dəxi. ² Nanara, naxan na murute mangane ma, na murutexi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yεtε ma. ³ Fe fajni rabaan mi gaxuma mangane yεe ra, koni fō fe ḡaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yεe ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matəxə. ⁴ Amasətə a findixi Alaa walikəen nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe ḡaxin liga, gaxu a yεe ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikəen nan a ra naxan a xələn nagodoma fe ḡaxi rabaan ma, a a fe ḡaxin saran a ra. ⁵ Nanara, fō ε xa xuru nən mangane ma, fa fala e nama i tərə, na mi a ra, koni alogo i nama i yεtε yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, ε mudun firma, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. ⁷ Ε muxune donle fi. Ε lan ε xa mudun sifa yo fi, ε na fi. Xa ε yii seene mudun na a ra, ε na fi, xa binyen na a ra, ε na fi, xa xunnayerenna na a ra, ε na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu ε ma, fō xanuntenyana ε lan ε xa naxan namara ε bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan dəfe. ⁹ Bayo yamarine naxa, “I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama mujian ti. I nama mila ayi.” E nun yamarin

* **13:4:** Silanfanna: Sofane yεngeso dəgəmana.

dənxən bonne birin fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yetəna.”[†] ¹⁰ Xanuntenyaan mi tinjə fe naxin ma i boden xa mumə! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

¹¹ Ε na suxu bayo ε waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa ε raxulundeni ε xixənli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma dənkəleyaan fələ waxatin na. ¹² Kəeən bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xətə feene fəxə ra naxanye ligama dimini, en yi kənen ma yəngə so seene tongo. ¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kənənni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dələn minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xəxələnyana. ¹⁴ Koni ε xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo ε domana. Ε nama lu ε mirə ε fati bəndən nafan feene liga feen ma.

14

Inama i ngaxakedenna yalagi

¹ Muxun naxan ma dənkəleya xurun ε yε, ε xa na yisuxu, ε nama a miriyane matandi. ² Muxuna ndee seen birin donma e dənkəleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e dənkəleyaan sənbətareyani. ³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun naŋaxu naxan bata a dəen gele sa. Naxan a dəen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasəts Ala bata a fan yisuxu. ⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gətəna konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a

[†] **13:9:** A mato Xərəyaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

kanna nan ma. Koni a kelima nən, a ti amasətə a rati sənbən Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nən, a ləxəna nde dangu nde ra. Gbətəye mirixi a ma, a ləxən birin keden. Fə birin xa la a miriyaan na nən. ⁶ Naxan mirixi a ma, a ləxəna nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasətə a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa. ⁷ Amasətə en sese mi en nii ra en yetə xa. En sese mi faxama en yetə xa. ⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxa, Marigin nan gbee en na. ⁹ Amasətə Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nən, a keli sayani alogo a xa findi faxa muxune nun niiramane Marigin na. ¹⁰ Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rajaxuma? En birin tima nən kitit sadeni Ala yetagi. ¹¹ Amasətə a səbəxi Kitabuni, a naxa,
 “Marigin naxa,
 ‘Habadan Ala nan n na,
 n bata n kələ n yetə yi,
 xinbin birin sinma nən n bun ma,
 lenna birin yi Alaa binyena fe fala.’* ”
¹² En keden kedenna birin en yetə dəntegəma nən Ala xa.

Inama muxune ti haken ma

* **14:11:** Esayi 45.23

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni ε kata alogo ε nama fefe liga naxan ε ngaxakedenna ratantanje hanma a yi a bira yulubini. ¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yεtε ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. ¹⁵ Xa i ngaxakedenna xələxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xən. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin sətə i ya donseen xən. ¹⁶ Feen naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra. ¹⁷ Amasətə Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fə tinxinna nun bəjε xunbenla nun səwana, fata Alaa Nii Sarjanxin na. ¹⁸ Amasətə muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi bəjε xunbenla nun en sənbe soon na fə en xa ne nan liga. ²⁰ I nama Ala kewanla kala donseen xən. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbətən birama yulubini, na donseen donna mi daxa. ²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna bire hakəni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yεtε xa Ala yεtagi. Səwan na kanna xa naxan mi a yεtε yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sike donsena nde donden, na kanna yalagixin na ra Ala xən, amasətə a mi feen ligama dənkəleyani. Anu, feen naxan mi ligama dənkəleyani, yulubin nan na ra.

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye sənbə gbo dənkəleyani, a lan en xa dija sənbətare kanne bun e dənkəleya xuriyani. En nama en yεtε rafan feen liga, ² fɔ en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabatε dənkəleyani. ³ Amasətɔ Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a səbəxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”* ⁴ Amasətɔ naxan birin səbəxi waxati danguxine yi, ne səbəxi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tun-nafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin sɔtɔ. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ε mali, ε miriyane yi findi kedenna ra ε bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu kεnaan ma, ⁶ alogo ε xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Fajin Siyane birin xa

⁷ ε bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixin ε yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala ε xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikεen na Alaa jøndina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbətεne fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a səbəxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.”† ¹⁰ A mən yi a fala, a naxa, “Siyane, ε nun Alaa yamaan xa səwa ε bode xɔn.”‡ ¹¹ A mən yi a fala, a naxa,

* **15:3:** Yaburin 69.10 † **15:9:** Samuyeli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ **15:10:** Sariyane 32.43

“Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”^{§ 12} Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bɔnsɔnna mɔn kelima nɛn alo wudi salenna naxan a maŋingima, a nɔɔn sɔtɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”*

¹³ Nba, Ala naxan yigin kannra, na xa ε ralugo sewan nun bɔŋe xunbenla birin na ε dɛnkɛleyani alogo ε yigin xa lu fari sε Alaa Nii Sarijanxin barakani.

Pɔli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. ε nɔε ε bode xaranje nɛn. ¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee sɛbɛ ε ma, alogo n mɔn xa a rabira ε ma bayo Ala bata a ragidi n ma, ¹⁶ n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikeen na siya gbɛtene xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Fajin nalima alogo siya gbɛtene xa findi saraxa se fajin na Ala xa, e rasarijan Alaa Nii Sarijanxin xɔn. ¹⁷ Nayi, n nɔε n kanbe nɛn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. ¹⁸ N mi suse falan tiyε sese ma fɔ Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xɔn, a yi siya gbɛtene findi Alaa fala suxune ra n kewanle nun n ma falane xɔn, ¹⁹ e nun sɛnbɛn taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sarijanxin sɛnbɛn barakani. Nanara, fɔlɔ Yerusalen taan ma han sa dɔxɔ Iliri yamanan na,[†] n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰ Na ma, xunnayerenna na a

§ 15:11: Yaburin 117.1 * 15:12: Esayi 11.10 † 15:19: Iliri yamanan sa Girɛki yamanan sogeteden kɔmɛnna ma.

ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon denaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbete a banxin beten saxin fari. ²¹ A sebexi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nen. Naxanye munma a fe me singen, ne a famuma nen.”‡

Siga xənla yi Pəli suxu Romi yi

²² Na nan n yikalaxi sigadeni ε konni. ²³ Koni iki, n ma wanla bata jnan yamanani itoe yi. Nanara, xabu jee wuyaxi n to waxi siga feni ε xəntəndeni, ²⁴ n yi a miri n xa na liga n nema sigε Sapan yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nema dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fema, n siga na yamanani. ²⁵ Koni iki, n sigama Yerusalən taani, n sa yama sarijanxin mali na. ²⁶ Amasətə a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kənen, e xa e yii malan yiigelitəne fe ra yama sarijanxin yε Yerusalən taani. ²⁷ A e kənen nen e xa na liga, koni a donla mən yi e ma. Bayo xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tənəne sətə, siya gbetene fan lan nen e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸ N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tənən so e yii, n danguma nen ε konni n nema sigε Sapan yamanani. ²⁹ N na a kolon yati, fa fala n nema sigε ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

³⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sarijanxina xanuntenyani, ε xa ε yixədəxə, ε yi Ala maxandi n xa. ³¹ ε Ala maxandi n xa alogo a

‡ **15:21:** Esayi 52.15

xa n xunba Yudaya dənkəleyatarene yii, e nun n wanla naxan kəma Yerusalən taani, na xa rafan yama sarijanxin ma na yi. ³² Nayi, xa Ala tin, n fama səwani nən ε fəma, en birin yi matabun sətə en bode xən ma. ³³ Bəjəe xunbenla Ala xa lu ε birin xən. Amina.

16

Pəli a xəntənnə

¹ Ε en ngaxakeden naxalanmaan Foyibe yate muxu fajin na, naxan walima Sankire dənkəleya yamaan xa. ² Ε a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma dənaxan yi. A tan yətəen bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

³ Ε Pirisila nun Akila xəntən, n walikə bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. ⁴ E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gətə dənkəleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵ Dənkəleya muxun naxanye e malanma e banxini, ε ne fan xəntən. Ε n xanuntənnə Epayinətə xəntən, naxan singe dənkəleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ Ε Mariyama xəntən naxan walixi ε xa kati! ⁷ Ε Andironiki nun Yuniyasi xəntən n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatəxi xərane yε. E singe dənkəleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yεε ra.

⁸ Ε Anpiliyati xəntən n xa, n xanuntənnə Marigini. ⁹ Ε Yurubani xəntən n xa, en walikə bodene Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntənnə Satakisi. ¹⁰ Ε Apeləsi xəntən naxan a yətə yita Alaa

Muxu Sugandixin gbeen na matoon xən. Ε Arisitobulaa denbayaan xəntən. ¹¹ Ε Herodiyon xəntən, n kon kaana. Ε Narisisaa denbayaan muxune xəntən naxanye laxi Marigin na.

¹² Ε Tirifina nun Tirifosa xəntən, naxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Pərasi naxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ Ε Rufu xəntən, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ Ε Asinkirite nun Filegon nun Hərəmə nun Patirobasi nun Herimasi xəntən e nun en ngaxakedenna naxanye e fəma. ¹⁵ Ε Filologe nun Yuliye xəntən e nun Nere nun a magiləna, e nun Olinpasi nun yama sarijanxin naxanye birin e fəma.

¹⁶ Ε bode xəntən ngaxakedenya xəntən sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin ε xəntənma.

Marakolon dənxene

¹⁷ Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε a ligə ε yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi tax-unma, e yi e bira tantanni. Ε xaranna naxan sətəxi, e na matandima. Ε masiga ne ra. ¹⁸ Amasətə na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mumə, koni e yetə rafan feene! E səntarene mayendenma e fala fajine nun e wule matəxə falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a mə a ε Alaa falan suxuma. Nayi, n sewaxi ε fe ra han, koni n wama nən ε xa findi xaxilimane ra ε fe fajin kolon, ε yi fe naxin matanga səntareyani. ²⁰ Bəjə xunbenla Ala Setana halagima nən ε sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan ε ra.

²¹ N walikε boden Timətə ε xəntən e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

²² N tan, Teritiyusi nan kedin i to səbəxi Pəli xa,
n fan bata ε xəntən Marigin xinli.*

²³ Gayi ε xəntən, nxu nun dənkəleya yamaan
birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun
en ngaxakedenna Kuwaratusi ε xəntən.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa
hinan ε ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nəe ε senbe soe n ma Xibaru Faj
raliin xən, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe
kawandi baan xən, fata na wundo feen kolonna ra
naxan yi luxunxi to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini
kənənni iki nabine kitabune xən, fata habadan Ala
yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi
dənkəleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na
Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani
habadan! Amina.

* **16:22:** Teritiyusi nan Pəli xuiin səbə a xa. Yanyina nde a wanla
nan yi səbeli tiin na.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012**

**Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unporteddisponible en ligne**

**<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78